

TARIX FANIDA TEZKOR SAVOL-JAVOB VA AQLIY HUJUM METODLARIDAN FOYDALANISH

Quvandiyoqova Nargisa Roximovna

Xorazm viloyati Qo‘shko‘pir tumanidagi

1-son kasb-hunar maktabining tarix fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola ikkita dinamik o‘qitish usullarini, ya‘ni tezkor savol-javob va aqliy hujumni tarix sinfiga integratsiyalashni o‘rganadi. U ushbu usullarni qo‘llashning afzalliklari va muammolarini o‘rganadi, ularning tanqidiy fikrlash, faollik va tarixiy tushunchalarni chuqurroq tushunish imkoniyatlarini ta‘kidlaydi. Maqola o‘qituvchilarga ushbu pedagogik yondashuvlarni dinamik va intellektual rag‘batlantiruvchi tarixni o‘rganish muhitini yaratish uchun samarali kiritish bo‘yicha tushunchalar berishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Tarix ta‘limi, o‘qitish metodikasi, pedagogika, tezkor savol-javob, aqliy hujum, tanqidiy fikrlash, faollik, faol o‘rganish.

Tarixni o‘rganish shunchaki sana va voqealarni sanab o‘tish emas; bu tanqidiy fikrlash va faol ishtirok etishni talab qiladigan o‘tmishni dinamik o‘rganishdir. So‘nggi yillarda mashhur bo‘lgan samarali pedagogik yondashuvlardan biri bu tezkor savol-javob usulidir. Bu usul o‘quvchilarga tezkor savollar berish, ularni oyoqqa turib fikrlashga undash va tarixiy tushunchalarni chuqurroq tushunishni o‘z ichiga oladi. Tarixiy tushunchalarni chuqur idrok etishda o‘qitishning innovatsion usullarini qo‘llash juda muhimdir. Ana shunday samarali usullardan biri aqliy hujum bo‘lib, u o‘quvchilarni hamkorlikda g‘oyalar ishlab chiqarishga, istiqbollarni baham ko‘rishga va ijodiy fikrlashga undaydi. Ushbu maqolamizda biz tarix ta‘limi jarayonida aqliy hujum va tezkor savol-javob usulidan foydalanishning afzalliklari va qo‘llanilishini ko‘rib chiqamiz.

Tezkor savol-javob usulining afzalliklari:

Faol ishtirok: Tez savol-javob usuli faol ishtirok etishga yordam beradi, o‘quvchilarni oyoqqa turg‘izadi va passiv o‘rganishning oldini oladi. Talabalar tez o‘ylashga, o‘z fikrlarini baham ko‘rishga va material bilan faol shug‘ullanishga majbur. Bu usul tarixiy izlanishga qiziqish va ishtiroqni tarbiyalaydi.

Tanqidiy fikrlash qobiliyatlari: Tarix faqat faktlarni yodlashdan iborat emas; tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishni talab qiladi. Tezkor savol-javob o‘quvchilarni axborotni tez tahlil qilishga, voqealar o‘rtasida bog‘lanishga va asosli xulosalar chiqarishga undaydi. Bu jarayon ularning tarixiy hikoyalar haqida tanqidiy fikrlash va turli nuqtai nazarlarni baholash qobiliyatini oshiradi.

O‘z-o‘zidan eslab qolish: Tez savol-javob usulining tez sur‘atli tabiati o‘quvchilarni ma‘lumotni tezda eslab qolishga majbur qiladi. Bu asosiy tarixiy faktlar va tushunchalarni mustahkamlashga yordam beradi, talabalar kelgusi darslarda foydalanishlari mumkin bo‘lgan bilimlarning yanada mustahkam poydevorini qo‘llab-quvvatlaydi.

Sinf dinamikasini targ'ib qilish: Bu usul o'quvchilar va o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni rivojlantirib, dinamik sinf muhitini yaratadi. Bu hamkorlik, munozara va fikr almashishni rag'batlantiradi, jonli ta'lim hamjamiyatini yaratadi.

Aqliy hujum usulining afzalliklari:

Turli nuqtai nazarlar: Aqliy hujum talabalar uchun o'z fikrlari va g'oyalarini erkin baham ko'rishlari uchun ochiq forum yaratadi. Ushbu inklyuziv yondashuv tarixiy voqealarga turli nuqtai nazarlarni o'rganishga imkon beradi, turli hikoyalar va talqinlarni yanada boyroq tushunishga yordam beradi.

Birgalikda o'rganish: Tarix ko'pincha turli shaxslar va jamiyatlar tomonidan to'qilgan jamoaviy gobelendir. Aqliy hujum hamkorlikda o'rganishga yordam beradi, chunki o'quvchilar birgalikda g'oyalarni bog'laydilar, voqealar o'rtasida o'zaro parallellik o'tkazadilar va tarixiy o'zgarishlar haqida kengroq tasavvur hosil qiladilar.

Ijodkorlik va innovatsiyalar: Tarix ta'limi faqat eslab qolish bilan cheklanmaydi; ijodiy va innovatsion fikrlashni talab qiladi. Aqliy hujum o'quvchilarni chetda fikrlashga, yangi g'oyalarni taklif qilishga va tarixiy voqealarga noan'anaviy qarashlarni o'rganishga undaydi, ularning tahliliy ko'nikmalarini boyitadi.

Ishtirok etish va motivatsiya: Aqliy hujumning interfaol tabiati tarixni talabalar uchun yanada qiziqarli va rag'batlantiradi. Talabalar g'oyalar yaratishda faol ishtirok etganlarida, ular o'z bilimlarini egallab olishadi, tarixiy izlanishlarga qiziqish va ishtiyoqni uyg'otadilar.

Tez savol-javob usulining qiyinchiliklari:

Talabalarga bosim: Tez so'rovning tez sur'atda o'tishi ba'zi o'quvchilarga bosim keltirib chiqarishi mumkin va bu ularning fikrlarini samarali ifoda etish qobiliyatiga xalaqit berishi mumkin. O'qituvchilar individual ta'lim uslublarini yodda tutishlari va inklyuzivlikni ta'minlash uchun usulni moslashtirishlari kerak.

Yuzaki darajadagi tushunish: Tez javob olishga intilishda talabalar chuqurroq tarixiy tahlillarni o'rganishdan ko'ra, yuzaki faktlarga e'tibor qaratishlari mumkin. O'qituvchilar tarixiy voqealarni har tomonlama tushunishni ta'minlash uchun ushbu uslubni boshqa ta'lim strategiyalari bilan to'ldirishlari kerak.

Mulohaza yuritish uchun cheklangan vaqt: Tez savol-javob usuli talabalarga murakkab tarixiy masalalar bo'yicha chuqur fikr yuritishlari uchun cheklangan vaqtni berishi mumkin. Mulohaza yuritish yoki keyingi munozaralarni birlashtirish bu muammoni hal qilishga yordam beradi.

Tarix ta'limida aqliy hujumning qo'llanilishi:

Mavzuni o'rganish: Tarix darsi yoki bo'limini o'quvchilarning ma'lum bir tarixiy mavzu bo'yicha oldingi bilimlari va tasavvurlarini o'rganish uchun aqliy hujumni o'tkazish orqali boshlang. Bu oldindan baholash vazifasini o'taydi va o'quvchilarning qiziqishlari va noto'g'ri tushunchalari haqida tushuncha beradi.

Muammolarni yechish mashqlari: Aqliy hujumni tarixiy masalalarni yechish mashqlariga birlashtirish. Murakkab tarixiy savollar yoki stsenariylarni qo'ying va talabalarni tarixiy kontekstni tushunishlari asosida potentsial echimlar yoki tushuntirishlar haqida birgalikda fikr yuritishga undash.

Hujjatlarni tahlil qilish: tarixiy hujjatlar yoki asosiy manbalarni tahlil qilish uchun aqliy hujum seanslaridan foydalaning. Talabalarni tarixiy manbalarga xos bo'lgan murakkabliklarni chuqurroq tushunishga yordam berib, ishtirokchilarning mumkin bo'lgan motivlari, tarafkashliklari va istiqbollari haqida fikr yuritishga undash.

Tematik aloqalar: Turli tarixiy davrlarni o'rganayotganda, vaqt bo'yicha tematik aloqalar va naqshlarni aniqlash uchun aqliy hujumdan foydalaning. Ushbu yondashuv talabalarga umumiy mavzular va tendentsiyalarni tan olishga yordam beradi, tarixiy voqealarni yanada yaxlitroq tushunishga yordam beradi.

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, tezkor savol-javob usuli tarix ta'limiga dinamik va jozibador yondashuvni taklif qiladi, faol ishtirokni, tanqidiy fikrlashni va o'z-o'zidan eslashni rivojlantiradi. Bu qiyinchiliklarga duch kelgan bo'lsa-da, o'qituvchilar tomonidan o'ylangan holda amalga oshirish va moslashtirish ushbu muammolarni hal qilishi mumkin, bu esa yanada boyitilgan va samarali o'rganish tajribasini ta'minlaydi. Ushbu usulni tarix kabinetlariga kiritish orqali o'qituvchilar tarixga bir umrlik ishtiyoqni uyg'otishi va o'quvchilarni tobora murakkablashib borayotgan dunyoda harakat qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan jihozlashi mumkin.

Aqliy hujum usulini tarix ta'limiga kiritish talabalarga o'z ta'lim yo'lida faol ishtirok etish imkoniyatini beradi. Hamkorlik, ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish orqali bu yondashuv tarixni o'rganishni boyitadi, uni o'tmishni dinamik va qiziqarli o'rganishga aylantiradi. Aqliy hujumni pedagogik vosita sifatida qabul qiladigan o'qituvchilar tarixiy chuqurroq tushunish imkoniyatlarini ochib beradi va bizning umumiy insoniyat tariximizning murakkabliklari va nozik tomonlarini umrbod qadrlashga ilhomlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abloberdiyevna, Y. N. (2023, June). TARIX DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH YUZASIDAN METODIK TAVSIYALAR. In Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies (Vol. 2, No. 6, pp. 17-20).

2. Baxtiyorjon o'g, M. M. I., & Zaribjon o'g'li, A. B. (2023). TARIX FANI DARSLARINI YANGI INTERFAOL USULLAR ASOSIDA TASHKILLASH ASOSIDA FAN O 'QITUVCHILARIGA USLUBIY TAVSIYALAR. Journal of new century innovations, 20(4), 102-104.

3. Hamrayevna, K. L. (2023). O 'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA TARIX FANINI O 'QITISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR O 'QUVCHILARNING FANGA BO 'LGAN QIZIQISHINI OSHIRISHDA, QOLAVERSA MAVZULARNI OSON TUSHUNISHLARIGA, BILIM VA KO'NIKMALARINI MUSTAHKAMLASHDA MUHIM AHAMIYAT KASB ETADI. Journal of new century innovations, 29(5), 153-155.

4. Minamatov, Y. E. O. G. L., & Yusupova, N. M. (2022). SMART texnologiyalarda ta'lim jarayoni. Central Asian Academic Journal of Scientific Research, 2(6), 441-445.